GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Joi'a si Dumineca, Fói'a, candu concede ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/2 8 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2 1/2 galbini mon. sunatória.

Anulu XXXVIII.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa'a timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

Nr. 59. Brasiovu 2 Septembre 21 Augustu 1875.

Dela associatiunea romana transilvana etc.

Inca in 28 acorsera in Reginu o multime de romani si membri ai Associatiunei, cari fura primiti cu tóta caldur'a la loculu adunárii generale de estanu.

La sosirea Illustrului nostru barbatu si vicepresiedinte alu Associatiunei trans. pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu d. consiliariu de curte Iacobu Bologa, inteligenti'a numerósa in carete ei dede intempinu de onóre la intrarea in orasiu, pana la cortelulu destinatu, la d. I. P. Maioru, ér sér'a i se facú unu conductu cu tortie splendidu, fiindu salutatu de d. advocatu Barbu cu una cuventare alésa, la carei respunse cu cuvinte patrundatórie.

In 29 deminetí'a d. vice-presiedente deschise adunarea cu una cuventare petrundietória la anime, despre perderea cea mare a Associatiunei prin mórtea fostului presiedinte Ladislau B. de Popu. Expresiunile de dorere dupa atata perdere erá generali; deci adunarea merse la beseric'a gr. cath., unde odihnesca si osamintele f. presiedente, si se celebrá unu parastasu cu tóta pomp'a, la finea caruia d. prof. la universitatea din Clusiu Dr. Silasi, enumerá meritele eternisatului presiedente, puse pe altariulu patriei, natiunei si Associatiunei ei, intr'unu cuventu panegiricu f. fórte insemnatu, desfasiurandu marea perdere, ce a suferitu acésta reunione si toti romanii prin pretempuri'a mórte a marelui repausatu.

Marea impressiune ce o facú oratorele in animele auditoriloru va fi menitata. Dupa acestu actu si binecuventarea osemintelor repausatului adunarea si-continuá siedinti'a pe la 2 óre in Otelulu orasiului, unde d. secret. I. V. Rusu impartesi reportulu affaceriloru Associatiunei pe anulu tr., cari se luara cu mare bucuria in cunoscintia, ca progressele reuniunei suntu imbucuratórie. Se cetira apoi reportele cassariului si bibliotecariului, cari se luara in placuta cunoscientia, si se alesera comissiuni pentru revisiunea reportului cassei, primirea de membri noi si pentru examinarea propuneriloru.

De presiedente Associatiunei fù alesu d. consiliariu Iacobu Bologa, vice-presiedente d. protopopu Ioanne V. Rusu, secretariu d. Visariónu Romanu, directoriu institutului de creditu „Albina."

Sér'a se tienú balulu Associatiunei, care intrunì publicu alesu de ambe sexele, si fiindu multu animatu dura pana catra diua.

SOCIETATEA ACADEMICA ROMANA.

Bucuresci, 30/18 Aug. Sessiunea anuale a Societatiei academice romane se deschise estempu, conformu conclusului din an. tr. in 16/28 Aug., adeca cu dóue septemani mai tardiu decatu in anii trecuti, din causa, ca acestu tempu se afla mai acomodatu, candu adeca precum alta lume, asia si multi dintre membrii societatiei academice an apucatu a se folosi intr'unu modu séu altulu de feriì, si candu caldurile africane de sub acésta clima a capitalei au inceputu a se mai stempera. Din toti membrii cei mai mare necessitate de recreatiune avusera cei doi redactori ai dictionariului, carii erá p'aci se cada sub nespu'a greutate a sarcinei loru, sarcina totuodata uritiósa din caus'a inversiunatei oppositiuni ce s'a facutu si se mai face acestei lucrari din mai multe parti. D. D. Laurianu si Maximu s'au fostu retrasu in muntii dintre Campulungu si Brasu-Zernesci pana susu in regiunile minunatei Dembovitióre, pe unde avura si ocasione de a-si mai aduná provincialismi, in nomenclatori, in frase si proverbie, pe care le vei cautá indesiertu prin carti.

In 16/28 nu s'a potutu tiené siedintia plenaria, pentru-ca erá numai 8 membrii de facia, déra se mai astepta inca alti cinci, si credu, ca astadi luni va fi siedintia in regula.

Din program'a lucrariloru comunicata de catra delegatiune nu poti se prevedi bine extensiunea lucrariloru din estempu, si unii suntu de parere, ca agendele se voru inmulti tare in decursulu sessiunei.

In primele siedentie se voru alege comissiunile regulamentarie usitate, dintre care unele voru avé a se ocupá cu lucrari prea delicate.

Comissiunea de cinci membri, insarcinata din a. tr. cu revisiunea dictionariului si cu elaborarea in cateva cóle de unu altu proiectu modellu, care erá se fia oppusu in mai multe privintie acestui de acumu, nu se adunà nici-odata in decursulu anului, prin urmare nici nu lucrá nimicu. Acésta impregiurare va bate la ochi cu atatu mai vertosu, ca infintiarea acelei comissiuni causase dissensiuni aprige intre membrii societatiei; speramu inse, ca publiculu va afla causele acelei sistari totale a lucrariloru comissiunii si atunci nu se va mai mirá. Asia este, literatur'a cu politic'a nu prea incapu la unu locu. Celu care vrea a se ocupá in adeveru de literatura, cá de professiune, éra nu cá dilettante, trebue se renuntie la politica si se se retraga cu totulu din valurile ei, care adesea suntu mai blastemate decatu chiaru cele bellice.

In urmarea concurseloru publicate au intratu si cateva Mapte, anume unulu „Syntaxea limbei romane," care se asteptá de cinci ani. Vomu vedé ce va dice comissiunea respectiva la acelu operatu.

Eminentele barbatu Dr. Anast. Fetu érasi inavutì literatur'a nóstra cu:

Descrierea si intrebuintiarea apei comune si a apeloru minerali din Romani'a: Moldavi'a si Munteni'a. Iassi, 1874. 8-vo pag. 637. Si

Elemente de Botanica contienendu Anatomi'a, Organographi'a, phisiologi'a planteloru, Geographi'a botanica si caracterele totuloru familieloru naturali. Iassi 1875. 8-vo mare, pag. 237, inse numai partea I, éra opulu intregu va fi preste 50 cóle tip.

Insurectiunea hertiegovinéna a ajunsu a fi privita de unu vulcanu, alu carui focu isbitoriu in tóte partile slavismului póte aprinde caus'a cea insuflatória de turburari, caus'a orientului, cá se devina cestiune de resolvitu cu sabia europeana, déca mediatiunea poteriloru iubitórie de pace nu va avé successu. Insurgentii nu voru a se potoli, decatu prin proclamarea nedependintii Hertiegovinei; apoi Montenegrulu si Serbi'a nu mai potu retiené pe nationalii loru a lua parte la insurectiune, si passivi, neutrali nu voru a remané, indata ce voru vedé, ca concessiunile, ce se voru face insurgintiloru prin midiulocirea poteriloru nu voru fi desajunsu spre ale asecurá viati'a nationale prin reforme radicali.

Poterile nordice nu voru, cá se se redice inca cestiunea orientului la ultima resolvire si in societate comuna cu Itali'a si Franci'a, a caroru adesiune la actiune comuna le e apromisa, voru sili pe Pórta, cá se lasse tóte illusiunile de pana acum si se faca reforme seriése pentru deplin'a egale indreptatire a populatiuniloru crestine din Turci'a intrega.

Pórt'a provocata prin representantii poteriloru primi consiliulu loru si dupa sciri din 26 din Constantinopole Sultanulu a departatu pe Dervisch-pasia si a denumitu pe Mahmut-pasia mare vizir si pe Server-pasia presiedente alu consiliului de statu. Insurgentii primira acésta stramutare cá bunu semnu, inse ei acum cá la 15 mii bine armati nu lesne voru depune arm'a fora garantia, ceea ce se póte vedé din manifestulu loru publicatu, care suna asia:

„Manifestulu insurgentiloru din Hertiegovin'a.

Conducatorii actiunei din Hertiegovin'a au datu urmatoriulu manifestu:

Cine nu cunósce din propri'a vedere barbari'a turcésca, cine nu au vedutu cu ochii sei suferintiele si torturele poporatiunei crestine din Turci'a, acel'a nici pre departe nu-si póte face o idea, ca ce este una raia, o faptura muta sub rangulu animalului séu o specie de ómeni, cari sunto nascuti pentru sclavia eterna, si cari au venitu pre lume cu blastemulu, de a fi una raia.

Neaperatu poporulu acest'a nu e decatu unu ramu din marele si numerosulu poporu slavu, déra celu mai nefericitu ramu, ramulu serbo-bulgaricu, care tragana necurmatu acést'a esistintia miserabila spre rusinea secliului nostru luminatu, pre candu popórele fratine prosperéza si au ajunsu in parte dejà la o desvoltare stralucita. E unica si inspaimentatória négr'a fatalitate ce persecuta statu de greu acést'a parte a poporului serbesco. Si tocm'a atatu de inesorabilu e acestu destinu crudu, pentru ca chiaru si popórele inrudite prin sange si credintia se intorcu dela aceste raiale proscrise, in locu de a li dá mana de ajutoriu si scapare, pre candu altoru natiuni straine le dau ajutoriu si acutu (Russi'a). S'ar' poté dice, ca plansorile nóstre, tiepetele nóstre de dorere nu au strabatutu pana la urechile fratiloru nostri fericiti, ca si nu cunoscu miseri'a, in care langedimu, si de acea nice se interessédia de noi.

Déra s'a vorbitu dejà destulu despre acést'a, s'au scrisu tomuri asupr'a suferintieloru nóstre si sangele nostru a cursu in abundantia. Avisati la propriulu loru ajutoriu raialele au decisu se se lupte séu se cada pana la celu din urma barbatu; dreptu acea noi, subscrisii conducatori (glavari) ai poporului luptatoriu emanamu proclamastiunea acést'a mai antaiu catra toti fratii nostri din tierile turcesci, cari asemenea gemu intr'o sclavia nesuportabila, cá se se rescóle, se impreune armele loru cu ale nóstre, spre a dobandí ce ne va dá Ddieu si noroculu erolloru (sto Bog da i sreca junacka —). E mai bine pentru ori si care din noi se murimu, decatu se traimu mai departe, cum amu traitu pana acumu.

Ne rogamu de Serbi'a si de Muntenegru se ne dè ajutoriulu loru. Ce facu ei pentru noi, facu si pentru ei si pentru viitoriulu loru. Mai departe

rogamu pre toti ceilalti slavi, ori unde voru fi, se ne ajute, cá se póta dice catu de curundu: A fostu odata o rasa turcésca.

In genere ceremu ajutoriu dela fia-cine, fara diferintia, de credintia si de nationalitate, dela fia-care omu onestu, care pretinesce libertatea si stimésa dreptulu.

In sperantia, ca rogarile nostre nu voru remané fara resultatu si ca ni va veni ajutoriu de ajunsu dela *omeni onesti din lumea larga*, asteptamu *ajutoriulu grabnicu pre campulu de batalia*.

In Hertiegovin'a, 19 Iuliu v. 1875 Sofronije Spremu igumenulu monastirei Zavala, Diordie Radulovicin de Mostare Vucko Vukelici, Dioko Diurtovici din muntii de Trebinie. Mich. Gutici Tripko Grubacici de Neresinje, Mujo Brstina din cerculu Stolacu."

Acum, dupa ce din tóta slavimea vecina, chiaru si din Buda-Pest'a alergara juni apti de arme si conducere la campulu liberarei fratiloru loru nationali, dupa ce insurectiunea a pusu in miscare Bossni'a, Croati'a turca si Albani'a, dupace Serbi'a si Muntenegru abia se mai retienu dela concurgere spre ajutoriu, ér' insurgentiloru se tramitu arme si ajutória mereu din tóte tierele in vecinate, Turcia cu slovairea nu va mai poté stange focului insurgentiloru.

Acum consulii poteriloru nordice s'au dusu din Ragusa la Mostar, unde se voru intelni si cu celu francesu si italianu, cá se domolésca pe insurgenti, cá mediatiunea poteriloru se nu fia impedecata a sili pe Turcu cu bun'a la reforme radicali de civilitate si la egale indreptatire a tuturoru sapusiloru in imperiulu turcescu. Lupt'a inca decurge si armat'a turca a ajunsu la Mostar numai cu versare de sange. Cetinje inca n'a cadiutu in manele insurgentiloru, de care e incungiurata. Gener. Stratimirovics cunoscutu din 1848 din campani'a cu crostii in contra maghiariloru, s'a pusu in capulu insurgentiloru din Hertiegovina si cu 10 mii insurgenti vre a taia calea armatei turce la Novibazar.

Adaugemu la cele de susu, ca si in diet'a Croatiei din Agramu deputatulu Macanec a interpelatu pe banulu Croatiei, déca e gat'a a cere dela dieta indemnitate de 100 mii fr. de ajutoriu pentru fugarii hertiegovineni si bosnieni, si pentru vindicarea celoru raniti. Ma si in adress'a la cuventulu de tronu se dede expressiune ingrigiarii din partea turburariloru vecine. —

Bucuresci, 18/6 Augustu. (Informatiuni private. A dóu'a seria). (Capetu.)

Vediu, ca ministriulu Tisza incepù se faca mari dificultati cu darea de pasporte. Consulatulu de aici a primitu instructiuni cá se se puna in contielegere cu ministeriulu de externe si prin acesta cu celu de interne, dela care se céra din nou remitterea preste fruntarie a tuturoru suditiloru austro-ungaresci lipsiti de pasporte, sub titlu, ca ar' fi vagabundi. Ce e dreptu, transmigrati incóce fara pasporte séu cu pasporte expirate de multu se afla cu mille, din carii politi'a invitata de consulatu prinde preste unu destui si'i tramite la urm'a loru; déra mai totí suntu scosi prin unu passu numai cá se se reintórca prin altulu. Cu tóte acestea consulatulu si agenti'a si facu datori'a; reclama necontenitu, cu sutele, candu din contra transmigrarea de aici incolo si reclamarile auctoritatiloru romanesci dela cele ungaresci abia ajungu la numeru de douedieci preste anu, si acelea privescu mai multu numai individi fugiti pentru crime comisse pe teritoriulu Romanesc. Déca ministriulu Tisza cere cá se fia tractati cá vagabundi toti austro-ungarenii cati n'au pasporte, apoi fia securu, ca numerulu acelora trece preste douedieci de mii, cei mai multi fugiti de recrutatiune, séu pentru delicte si crime. Audimu inse si vedemu din diariele din Pest'a, ca dlui Tisza'i séca sufletulu mai alesu din caus'a secuilora *). Afle dn. Tisza din fontani authentice, ca avemu aici nu numai secui ardeleni cu mille, ci si maghiari curati veniti din fundulu Ungariei propriu dise, in catu stamu si noi la mirare, cumu se póte, cá chiaru maghiari (mai vertosu professionisti, cumu: fauri, locatusi, zidari, lemnari, tiesmari multime, croitori etc.) se stramuta din „Canaanulu Europei," din „Extra Hungariam non est vita," in acésta tiéra locuita de „valachi selbatici, hoti si talchari," cumu se exprimase catra mine unu omu de nimicu dela Brünn, cu care am caletoritu in Martiu la Ploiesci. Se nu credia d. Tisza, ca toti ar' fi vagabundi cati vinu aici fara pasporte, séu ca le expira passportulu. Medici, apothecari, professori, ingenieri, professionisti, cu sutele, omeni prea de trébа, n'au de locu pasporte, déra au capetatu si inca adesea prea bine asternutu. Avemu si venturatiei destui, pe cari'i 'iamu da bucurosi dlui Tisza, si deasupra pe berbanii nostrii; déra pe cei cu capetaiu cumu se'i dai? Legea fundamentala a Romaniei din 1866 tiene curatu, ca aici toti strainii trebue se se bucure de aceeasi protectiune a legiloru si auctoritatiloru publice cu respectu la persón'a, averea si honórea loru; éra codicele penale nu sufere se fia tractatu de vagabundu nimeni, decatu numai in urmarea unei sententie judecatoresci. Din cartellulu austro-romanescu inchiaiatu in a. 1867 inca nu vei scóte altuceva, decatu obligarea reciproca de extradarea criminaliloru si desertoriloru. Din aceste urmédia, ca ministriulu de interne ar' calcá legile tierei in modu flagrante si ar' involbará in contra sa chiaru si pe corpulu legislativu, déca ar' face pe voi'a ministriului Ungariei. Déra se mai cere dela ministeriulu romanescu, cá prin granitiarii sei se opresca trecerea celoru lipsiti de pasporte. Apoi ca aceia nu trecu nici din'a, nici pe la nasulu granitiariloru, ci trecu pe sute de poteci, cunoscute fórte bine secuiloru si romaniloru. Cumu au trecutu din cóce, ei stau sub protectiunea legei, numai se nu fure, se nu insiele, se nu se bata cá orbii, precum facu de multe ori pe aici. Emigratii inse mai au si alti protectori, adeca pe acei patroni, cari'i primescu in curtile si servitiulu loru. Indata ce se afla in servitiu, nu mai suntu vagabundi, éra patronii si patrónele au mare lipsa de lucratori si sciu se'i scape de ghiarele politiei. Cunoscu destule case bune, unde toti servitorii si tóte servitórele suntu dela Ardealu, din care cei mai pucini au pasporte. Multime de fiacari (birjari) suntu secui asiediati aici cu casa cu mésa; multime de secuience se marita dupa asia numiti sergenti, adeca soldati de politia, fosti corporali si sergenti in armata **), cumu si dupa pompieri.

Eo am intrebatu pe unu mare numeru de secui si'i intrebu la tóte ocasiunile, pentru ce vinu aici, de ce nu mergu pe la orasiele ungaresci. Imi e greu se'ti scriu ce respunsuri 'mi dau. Cei mai multi din ei au fostu asia numiti dileri (Inguilini, zsellérek) si curialisti, adeca lucratori de aceia, pe carii „domnii" dv. 'iau datu afara din casele loru si 'iau lasatu fugari pe pamentu. Ce se faca unii cá aceia in Ardealu? Se muncésca la „nemesi?" Ur'a si resbunarea nu'i lasa. De acestia se afla cu mille. Aici, déca nu suntu betivi, 'si castiga in cate 5—6 ani atata, in catu 'si potu cumpará séu totu aici, séu in Ardealu casa, gradina si cate dóue trei pamentiele. Dn. Tisza se nu se mire de acésta migratiune, ca pe secui aristocrati'a loru ii scóte din tiéra in modulu susu aratatu. Audiu ca mai suntu vreo diece mii de processe urbariali pendente. Ce dice d. Tisza la acestea? Déra credi dta, ca acuma secuii au inceputu a trece si preste Dunare! Ii afli pe la Rosciucu, Silistri'a, Macinu. Asia déra este lucru necalificabile a face publicului chicane cu pasportele din caus'a secuiloru. Aduca-si aminte ca pe tempulu dietei din a. 1842 érasi ambla se'i oprésca; déra secuii le spusera verde in dieta, prin deputatii loru, ca voru versá sange si totu se voru duce. (Vedi actele dietali de atunci). Sub absolutismu secuii omorira mai multi gendarmi si finanti, carii le-au statu in drumu. Inca numai una despre secui. Multi din cei carii vinu aici cá secui, nu suntu secui de sange, ci suntu romani de cei secuiti acolo, renegati cá vai de ei; acestia apoi se si romanescu in patru cinci ani cu ele cu totu. Sarmanii, ii trage natur'a la sangele loru. Acuma destulu despre emigrati.

Ce dice lumea pe la DV. despre revolutiunea din Hertiegovin'a si Bosni'a? Cei mari si DV. mai au pofta se sfarame pe nationalitati? Aici lumea incepù a se ingrijá, si cei carii inainte de acésta strigá si batjocoriá, ca „ce atata jocu de-a soldatii, si ce atatea milióne versate pentru armata," acum incepu a deschide nisce ochi catu cepele.

Ér' ti-am scrisu prea multu. Érta frate, ca asia o patiu totu-deaun'a, candu me inbuldiescu atatea cestiuni si candu vediu lumea atatu de agitata. —

Bucuresci, 13 Augustu v. 1875.

Dumineca, 10 Augustu curentu, s'a urmatu ceremoni'a punerei petrei fundamentale a Castelului Pelesiu, ce se construesce de I. S. Domnitorulu la Sinai'a.

Dupa terminarea santei liturgii, I. I. L. L. Domnulu si Dómn'a, precedati de clerulu monastirei si insocite de pers. curtiei, de d. princ. Dimitrie Ghic'a, presiedintele adunarei deputatiloru, cu famili'a sa, d. George Cantacuzino, ministru de finantie, d. George C. Filipescu, agentu diplomaticu alu tierei pe langa curtea de St. Petersburg, d. C. Latiescu, prefectu alu politiei de Iassi, care se afla la Sinai'a, d. prefectu alu judetiului Prahov'a cu soci'a sa si de numerosii asistenti veniti aci dela Campin'a, Brasiovu etc., au mersu la loculu de constructiune, unde unu umbrariu frumosu decoratu cu drapele si cu covóre se ridicase in pregiurulu petrei fundamentale. O companiá de infanteria cu music'a erá asiediata in batalia in faci'a umbrariului, langa densulu si pe tóte inaltimile din pregiuru se indesá o multime de omeni, compusa din lucratorii Castelului, alu carui numeru se urca la 300—400 si din locuitorii si satenii de prin pregiuru, in haine de serbatóre, ceea ce contribuiá a dá acestei serbari unu caracteru deosebitu de veselie si de animatiune.

La órele 10 precise, I. I. L. L. Domnulu si Dómn'a cu cortegiulu descrisu mai susu sosindu la loculu de ceremonie, s'a inceputu serbarea prin servitiulu divinu, obicinuitu in asemenea impregiurari, care se celebrá de superiorulu monastirei Sinai'a.

Candu se termina sfestani'a si pe candu clerulu oficiantu merse impregiurulu temeliloru spre ale stropi cu sant'a aiasma, music'a militara cantá rugatiunea. Dupa aceea, se incepù ceremoni'a punerei petrei fundamentale.

Principele Dimitrie Ghic'a dete atunci cetire urmatoriului hrisovu domnescu de fundatiune:

CAROLU I,

Din grati'a lui Dumnedieu si prin voinl'a nationala, Domnu alu Romaniloru,

La toti de facia si viitori sanetate;

Astadi, Dumineca, la 10 Augustu 1875, **Noi Carolu de Hohenzollern, Domnu alu Romaniloru,** in alu trei-decilea si sieselea anu alu nasterei Nóstre dimpreuna cu **Elisabetha Dómn'a,** scump'a Nóstra socia si cu adiutoriulu celui a Totu-Puternicu, am pusu temeli'a Castelului Pelesiu, pe munti'a Nóstra Peatr'a-Arsa, in vecinatatea santei monastiri Sinai'a, zidita la anulu 1695, de catra spatarulu Mihailu Cantacuzino.

Cladirea acestui Castelu s'a inceputu in anulu

---

*) A venitu si la Brasiovu catra camer'a comerciale intimatu ministeriale sub nr. 674 de dato 22 Iuliu 1875 in acésta causa, cá se dé informatiuni exacte despre acésta migrare. Red.

**) Prefectur'a politiei din capitala are la dispositiunea sa 2 escadróne de gendarmi calari si pare-mise 500 sergenti pedestrii. —

alu diecelea alu Domniei Nóstre, fiindu presiedinte alu consiliului de ministri d. Lascaru Catargi, presiedinte alu senatului, I. P. S. S. metropolitulu primatu, Calinicu Miclescu si presiedinte alu adunarei deputatiloru, Principele Dimitrie Ghica; ér staritiu alu st. monastiri Sinai'a S. S. archimandritulu Onufriu. — In acelasi anu, s'a inceputu si construc-tiunea drumului de feru, care v'a legá orasiulu Ploiesci cu Brasiovu, prin valea Prahovei.

Dreptu care am subscrisu acésta, spre a Nóstra pomenire, in veacurile viitóre.

Acestu hrisovu se subscrise apoi de catra I. I. L. L. Domnulu si Dómn'a, de principele Dimitrie Ghic'a, de d. ministru G. Cantacuzino, de d. agentu diplomaticu G. C. Filipescu, de maresialulu curtiei si alu casei domnesci, de d. Latiescu, prefectulu de Iassi, de d. Negulescu, prefectulu judetiului Prahov'a si de staritiulu santei monastiri Sinai'a. In urma, domnulu maresialu alu curtiei a datu ordine hrisovulu de constructiune, care se subscrise érasi de Inaltimele Loru, de d. Dodereu, professoru alu scólei superióre politechnice din Viena, primulu architectu alu constructiunei, care a executatu construirea bailoru dela Mehadi'a, si de maresialulu curtiei domnesci. Apoi hrisovele se asiediara intr'unu tubu de sticla, care se puse intr'unu alu doilea tubu de plumbu ermeticu inchisu si se asiediara in temelia.

I. S. Domnitoriulu si I. S. Dómn'a pusera siortiulu de zidari si luandu mistri'a respandira varulu asupr'a temeliei. Se asiedia pétr'a de fondatiune si I. S. Domnulu, luandu ciocanulu, rosti urmatóriale cuvinte:

„Se se ridice acestu Castelu si se fia intru-o di leaganulu dinastiei Nóstre si a tiarei!"

Dupa acést'a I. I. L. L. Domnulu si Dómn'a detera primele lovири de ciocanu asupr'a petrei, trupele presentara armele, music'a intonă imnulu nationalu si toti asistentii facura se resune muntii de strigari entusiaste. Clericii, persónele ce insotiau pe Mariile Loru si multi asistenti venira de lovira cu ciocanulu pétr'a de temelia si presintara felicitari Inaltimiloru Loru.

Ceremoni'a se terminá atunci si Inaltimile Loru luara drumulu spre monastire, ér publiculu se respandí veselu si multumitu de a fi asistatu la acésta ceremonia, care a pusu pétr'a fundamentala a maretiei constructiuni, care de pe acumu da atat'a viatia si animatiune valei Prahovei in acestu locu.

Acésta ceremonia fù favorisata de unu timpu fórte frumosu; pe la 2 óre inse timpulu se inoră si o ploia abundanta, care tienu pana sér'a, impedecá o mare hora a numerosiloru sateni si jocurile, care erau se urmeze inaintea Inaltimiloru Loru.

La 12 óre, in acea di, Inaltimile Loru intrunira la dejunu pe persónele care asistasera la ceremoni'a de demanétia, preste tota 32 de invitati.

„Monitoriulu" nr. 178.

Invetiatura

pentru poporulu romanu despre legea adussa in privinti'a notariloru publici regesci.

(U r m a r e).

III.

Despre agendele si competinti'a notariului publicu in specie:

Insemnámu aci indata, ca Notariulu publ. este indreptatitu a face documinte autentice notariale nu numai in cancelaria sa, unde-si are residentia'a ci ori unde in cerculu seu notarialu. Pote face documente notariale nu numai pentru locuitori din alte cercuri si din alte comitate, déca ei singuri vinu la notariulu publ.; nu se ierta inse, ca notariulu publ. se faca atare documente afara din cerculu seu. La notariulu publ. potu veni partile din ori-care comitatu, dér' elu nu póte essi din territuriulu tribunalului, de care se tiene loculu cancelariei sale spre a face documinte notariale.

Chiamarea notariului publicu este;

1. a face documentu publicu notariatu despre tote afacerile poporului, prin cari se regulédza dreptulu privatu alu seu:

Si adeca:

a) contracte despre predarea si investirea, precum si despre impartirea averei, contracte de arendare, de rente, séu de venitu, contracte de associare (lovarasia), de literare, donatiune si peste totu, ori-ce contracte ce se face intre doue séu mai multe persone, precum si testamentele, adeca: dispuneres de averea pentru casulu mortii.

Pentru asifelu de documinte notariulu publicu are se capete urmatoriele tacse ficsate dupa pretiulu obiectului, adeca:

pana la 200 fl. = 1 fl.
„ „ 500 „ = 2 „
„ „ 1000 „ = 3 „
„ „ 2000 „ = 4 „
„ „ 5000 „ = 5 „

éra preste 5000 fl. dela fiecare 1000 fl. cate 50 cr.

Afara de acest'a tacsa mai are se capete notariulu publ. pentru descrierea depositarea documentului cate 10 cr. dela fiacare pagina carea are 25. sire scrisse; éra déca pre o pagina s'a scrisu mai multu decatu 25. sire, séu déca documentulu este provedintu cu rubricse, séu cu cifre (numeri) multe; i se platesce cate 20 cr. dela fiacarea pagina.

b) Obligatiuni si alte dechiaratiuni de obligamentu, cessiuni, impacatiune despre cutare summa de bani, dechiaratiune de zalogire, (pemnorare) de chizesie si de assecurare; documinte fundationale, dechiaratiuni de assigurare, cu unu cuventu: ori ce dechiaratiune unilaterala.

Pentru aceste documinte tacsele sunt urmatoriele:

pana la 300 fl. = 1 fl.
„ „ 800 „ = 2 „
„ „ 2000 „ = 3 „
„ „ 5000 „ = 4 „

éra preste sum'a acest'a dela fiecare 1000 fl. cate 25 cr.

Tacs'a pentru descriere cá mai susu, dela fiacare pagina 10 cr. respectivu 20 cr.

c) Plenipotentie, ce se dau advocatiloru, séu altoru persone, mai departe attestate simple, ori dechiaratiuni de acele prin cari se dá dreptu de intabulare séu estabulare din cartea funduala, séu déca acele cuprindu in sine dreptu de prioritate, ori abdicere de dreptu.

Tacs'a acestoru-a e: 1 fl. si pentru descriere; cá mai susu.

De competinti'a notariului publicu se tienu mai departe:

Documintele private a le provedé cu poterea unui documentu publicu si autenticu.

Legea adeca iérta apriatu, ca déca cine-va pastréza acasa la sine vre unu documentu privatu de mai multi ani, séu déca acum'a i se face vre unu documentu privatu prin cutare advocatu, preotu, ori invetiatoriu, acestui documentu sé-i pota impreumutá potere autentica, intocmai precum au documintele publice. Documintele private deci, ce s'au facutu pana acum'a, se potu preface in documentu notarialu, sau totu acea potere in tota privinti'a, ca si documintele notariale.

Intre assemene impregiurari nu se pote din destulu recomendá poporului romanu, ca documintele loru private se le prefaca fara amenare in documentu publicu notarialu, ca-ci prin acést'a documentulu locu nu se va potè atacá cu processu nici pentru subscriere, nici pentru cuprinsulu legalu alu documentului, ma ce e mai multu fara nici unu processu pote capetá dreptulu de essecutiune dela judecatoria, indata ce a sositu terminulu platirei, ori a implinirei cutarui lucru.

In asifelu de casuri notariulu publicu capeta numai jumetate din tacsele mai susu insemnate.

Notariulu publ. mai departe are dreptulu:

3. a face testamentu si codicille, aceste precum si cele sunt gat'a facute, a le pastrá, a le primi, si a le autenticá.

Bineficerile impreunate cu unu testamentu, ce s'a facutu prin notariulu publicu sunt urmatoriele;

a) in intielesulu legiloru pana acum'a se recerea la fiacare testamentu infacisiarea a 5. marturi, inse dela 1 Augustu incolo sunt destui 2. marturi, déca testamentulu se face prin notariulu publicu;

b) déca cine-va voiesce, cá se remana in secretu dispusetiunile sale din testamentu, si nu voiesce a intrebuintia nici chiaru la subscrierea testamentului seu vre unu marturu: acest'a o pote face forte usioru prin acesa, ca pentru subscrierea testamentului séu va chiamá la sine doi notari publici;

c) in testamentele facute de notariulu publicu nu se potu face dispusetiuni nelegiuite, pentruca notariulu publicu este indatoratu a esplicá legea, a invetiá si a luminá partile despre acea, ce iérta si ce nu iérta legile patriei; din ce urmeza ca cu testamentele notariale nu se potu face abusuri, nu se potu incepe processe pentru nimicirea, estradarea partii legitime. — Abiá erá testamentu pana acum'a, care se nu fi fostu atacatu cu processu din partea moscenitoriloru;

d) decorace tote documintele notariale se pastréza prin notariulu publicu in locu siguru si sub inchisóre testamentele nu se potu nici perde, nici furá, cu atatu mai pucinu se potu falsificá;

e) notariulu publ. indata co i-se face cunoscuta mórtea testatoriului, este datoriu a predá judecatoriei testamentulu spre publicare a-iu pástrá si mai departe in archiv'a sa si partiloru intaressate a estradá cate o copia autentica.

Tacs'a notariului publ. pentru facerea testamenteloru este tota acesa cá si pentru alte documinte; déca inse pretiulu obiecteloru testate nu se póte sci dupa cifra: atunci-a cápeta pentru prim'a ora de lucru =4 fl. si pentru fiacarea jumetate de óra inceputu =2 fl.

Pentru autenticarea testamenteloru aduse gat'a la notariu, se platescu =4 fl.

4. Estradarea atestateloru, si adeca:

a) legalisarea copieloru.

Tacs'a: déca copi'a face celu multu doua pagine si o pagina 25 sire =30 cr. si pentru fie carea pagina urmatoria cate 10 cr.

b) Autenticarea estraseloru din cartile (protocolele) comerciale si de affaceri.

Tacs'a: pentru 2 pagine =50 cr. pentru fiecarea pagina urmatoria =15 cr.

c) efeptuirea traduceriloru dintr'o limba in alt'a.

Tacs'a: pentru 2 pagine =2 fl. pentru fiecarea urmatoria =1 fl.

d) Autenticarea traduceriloru aduse gat'a la notariulu publ.

Tacs'a: pentru 2 pagine =1 fl. pentru fiecarea ce urmeza =50 cr.

e) Legalisarea subscrieriloru de nume.

Tacs'a: pentru un'a subscriere =50 cr. pentru mai multe subscrieri la unu documentu se platesce dupa fiacarea subscriere urmatória numai 25 cr.

Pentru protocolulu de autenticare deosebitu 25 cr.

f) Atestarea despre presentarea cutarui documentu,

Tacs'a: =1 fl.

h) Autenticarea deciseloru din adunarea generala a societatiloru de actiuni ori a comiteteloru si a directiunei.

Tacs'a: 5 fl. afara de tacs'a socotita dupa timpu si pentru descriere.

i) Atestarea licitatiuniloru si oferteloru intemplate, precum si a altoru fapte.

Sub alte fapte se intielegu asifelu de fapte séu afaceri, cari in vietia si in comerciu de multe-ori se ivescu intre omeni, a caroru intemplare séu neintemplare au urmari de dreptu pentru un'a séu alt'a parte, de exemplu: déca s'a legatitu cine-va a fiferá vre unu negotiu, ca óre liferatu-l'a séu ba; déca a ordonatu cine-va negotiu, ca óre sositu-au acelu negotiu pre timpulu defiptu séu ba, — deca o avere essarendata este de predatu arendatoriului séu proprietariului, — ca óre obiectulu acelu-a de arenda afla-se in acea stare, cá se se pota predá in intielesulu conditiuniloru; deca cine-va spre incheiarea unei affaceri are a se presentá, — ca ore la timpulu prefiptu infaciasiatu-s'a séu ba; — la predarea faptica a unui lucru, dovedirea indeplinirei predarei si prelurarei faptice; etc.

Tacs'a: 1 fl. afara de tacs'a socotita pentru perderea timpului si pentru descriere:

k) Atestate despre incunoscintiari, precum: admonitiuni, abdiceri de arenda: de capitale si altele, — proteste etc.

Tacs'a: 3 fl.

l) Atestatu despre cuprinsulu si despre espedarea cutarui comunicatu.

Tacs'a: 1 fl. deosebitu se socotesce tacs'a pentru descriere,

m) Protestare politieloru (cambieloru, Wechsel).

Tacs'a: 2 fl. 10 cr. pentru comunicarea protestului pre posta: 50 cr. (Va urmá.)

Adunarea a 18-le a medicilorn maghiari si a scrutatoriloru naturei defipta pe 27 Aug. pala la 5 Sept. a datu o viatia forte scumotósa Valcelelorn, ca neci odata. La 5—600 insi tienura adunari, discursuri, luara parte la auditiu bandeloru de musica, teatru, mese, toaste s. a. Cercetara ap'a minerale si-si facura agendele. Se dusera si la Tusnad, la Borszék inca mergu vro 80, apoi venindu la Zizinu si Brasiovu ne voru lasá resultatele cercetariloru executate.

Literariu.

S'a pusu sub tiparin

„Stéu'a Magiloru"

séu cantece la nascerea Domnului Isusu Christosu cu precurentarea:

Religiunea e darulu celu mai mare dumnedieescu pentru ómeni. In ea -si afla anim'a, basa de moralu si fapte bune, si sufletulu mangaiare si fericire. Institutiunile religionei an introdusu serbatori, si serbatórea cea mai mare e Craciunulu, adeca: Nascerea Domnului Isusu Christosu, carele a fundatu crestinismulu.

De serbatori suntu legate si multe datine. Asiá la craciunu e si datin'a cea frumósa candu in sér'a de ajunu si in serile de craciunu, prunciî si mai alesu scolarii ambla din casa in casa si canta intru marirea nascerei lui Christosu.

Cantarile aceste suntu in versuri, déra nu poporale, ci compuse de carturari besericesci. Cantarile aceste, incatu privesce materialulu loru, suntu de regula fara obiectu precisu si idea acurata in intielesulu evangeliloru si cartiloru nostre besericesci, ba au lalitu si idei ratacite; incatu privesce form'a versuriloru, suntu fara metru si cadintia dupa lipsa, si pentru acést'a, pana acuma nu au pretiu literariu, si melodiele cu greu se potu cantá pre cele mai multe versuri.

Studiandu serbatorile crestine dupa istoria si datine, amu ajunsu si la cantecele de craciunu, si amu aflatu ca e pagubitoriu, ca spiritulu tinerimei scolare si a poporului, se se pasca de nesce idei confuse despre materi'a cea mai insemnata a religiunei crestine. Pentru acést'a, materiele de lipsa pentru cantece de craciunu, mi le-amu culesu din evangelii si mineiulu lui Decembre si le-amu compusu in versuri, folosindu-me catu s'a potutu mai strensu de cuvintele evangelice si limb'a poporale.

Terenulu pentru poesia mi-a remasu déra angustu si greu, déra in obiectu amu adusu adeverulu si lumin'a credintiei, cá totu cresticulu se le pricépa catu mai usioru; si la capetu adaugu mai multe note istorice si religióse. Din cantecele de pana acî nu amu potutu se primescu pici unulu, déra pentru cá se sustienu melodiele vechi, ce si eu le cunoscu, m'amu folositu de metrele de pana acî, — ce ni-a fostu o alta greutate — si pentru cá cantaretii mai usioru se cunósca melodiele, amu inceputu unele cantece totu cu acele cuvinte, séu amu prelucratu unele strófe.

Spéru, ca prin acést'a amu ajutatu datineloru si tineriloru scolari, si celu pucinu, amu facutu unu inceputu mai bunu pre acestu terenu literariu.

Pretiulu unui exemplariu e 25 cr. socotindu-se aci si espeditiunea. Mai pucinu de 10 exemplare nu expedezu, si la 10 adaugu cate unu exemplariu gratisu.

Deci sperandu ca opsirulu acest'a — lucratu cu studiu besericescu in intielesulu evangelicu — va fi spre servitiulu besericei si bucuri'a pruncilorn scolari, si crediendu, ca din punctulu religiunei crestine e de lipsa cá se se latiésca si intre poporu, me adressezu catra onoratele cleruri de ambele confessiuni, si rogu deosebi pre dd. protopopi, inspectori scolari si invetiatori, cá se me spriginésca cu prenumeratiuni, si pentru acést'a deocamdata, si pana la 15 Septembre n. numai se me inscintiieze cate exemplare potu tramite, cá dupa inscintiari se me orientezu, ca cate potu tiparí. Cu capetulu lui Septembre se va poté incepe espeditiunea.

Pentru diecésea Aradului se ceru catera mii de exemplarie.

Oraviti'a (in Caraiov) 24 Aug. 1875.

Dr. At. Marienescu.

Nr. 700 ex 1875. 1—2

Concursu.

Pentru ocuparea postului de **invetiatoriu diriginte** la scól'a granitiaresca din **Ohaba** se escrie concursu pana la **10 Septembre** a. c. st. nou.

Cu acestu postu e impreunatu unu salariu anuale de 350 fl. din fondulu scolasticu centrale, cortelu cu gradina si lemne de focu.

Doritorii de a ocupá acestu postu voru binevoi a -si trametе suplicele instruite cu documentele recerute la

Comitetulu scóleloru granitiaresci din fostulu regimentu romanu I in Sibiiu.

Nr. 2462 1875. 1—3

Escriere de concursu.

I.

Pentru mai diosu specificandele stipendia prin acést'a pana in **25 Septembre** a. c. st. nou se escrie concursu si anume:

a) pentru dóua stipendia de cate 315 fl. v. a. unulu usuatu de D-rulu in medicina Clemente Munteanu, cel'alaltu de Alesandru Popsioru ascultatoriu de montanistica si silvicultura la academi'a din Schemnitz, devenite curatu vacante;

b) pentru dóua stipendia de cate 84 fl. v. a. unulu usuatu de juristulu absolutu si practicante de advocatura Vasiliu Oltseanu, devenitu curatu vacantu, cel'alaltu de juristulu Alesandru Boeriu pentru nelegitimarea despre progressulu facutu in studia in anulu scolasticu espiratu pre terminulu prefipiu dechiaratu de vacantu;

c) pentru siese stipendia de cate 63 fl. v. a., dintre cari unulu usuatu de juristulu Vasiliu Turcu, ér' celelalte de gimnasistii: Vasiliu Filipu, Vasiliu Rocneanu, Vasiliu Masc'a, Vasiliu Suciu si Valeriu Angelu dechiarate de vacante.

La aceste stipendia, tóte din fundatiunea repausatului Dr. in medicina Simeonu Romantisi, potu concurge:

1. Numai acei teneri studenti pauperi, cari suntu nascuti in marele principatu alu Transilvaniei.

2. Cari au din studia calculi de eminentia si portare morale buna.

3. Deimpreuna cu auditorii de medicina si de jura acei'a, cari se voru aplicá la scientiele reali pr. technica, montanistica si silvanistica.

4. Dintre concurenti voru avé preferintia „ceteris paribus" cei de origine nobili si consangeni piului fundatoriu.

5. Dela concurenti se cere, cá testimoniale scolastice alaturande la cererile loru concursuali se le dé in origine ori in copia autenticata, se produca carte de botezu, ér' atestatele de pauperitate se fia provediute cu subscrierea antistiei comunali si a parochului respectivu, si intarite cu sigiulu comunale si alu parochului, precum si cu subscrierea officiului politicu de cercu, ér' in cetati si opide cu subscrierea parochului si a antistiei cetatiene ori opidane.

II.

Pentru unu stipendiu de 52 fl. 50 cr. v. a. din fundatiunea fericitului episcopu alu Fagarasiului Ioanu Bobu, usuatu de gimnasistulu absolutu Alesandru Popu jun. dechiaratu de vacantu.

La acestu stipendiu potu concurge teneri studenti de nationalitatea romana si de religiunea gr. cat. nascuti in Transilvani'a, cari au calculi de eminentia in studia si portare morale buna.

III.

Pentru trei stipendia din fundatiunea fericitului Ioanu Gavriliu Vajd'a de Sosmezo (Glodu) fostulu cassariu de banca la cass'a regia principale din Sibiiu si a sociei lui Elisabet'a nas. Fuleoviciu, si adeca dóua de cate 60 fl. v. a. usuate de gimnasistii Emiliu Vajd'a si Dionisiu Hossu pentru nelegitimarea despre progressulu facutu in studia in anulu scolasticu espiratu, pre terminulu prefiptu, dechiarate de vacante, ér' alu treile de 50 fl. v. a. usuatu de preparandulu absolutu Vasiliu Vajd'a, devenitu vacantu.

Competitorii la aceste stipendia in cererile loru concursuali voru avé de a documentá:

a) ca frecventéza vr'o scóla publica reale, gimnasiale, academica séu universitale ori politechnica, cá ascultatori ordinari;

b) ca au portare morale buna, ca au facutu progressu bunu in studia, si ca suntu romani;

c) ca suntu consangeni cu piulu fundatoriu séu cu soci'a acestui'a.

La casulu candu din familiale fundatoriloru nu s'ar' afla competitori cualificati, stipendia-le se voru conferí la teneri romani, cari voru poté se documenteze:

1. Ca frecventéza vr'o scóla publica reale, gimnasiale, academica, universitate séu politechnica cá ascultatori ordinari.

2. Ca au portare morale buna, ca au facutu progressulu celu mai eminentu in studia preste totu, ca suntu romani de nationalitate si ca intr'adeveru suntu seraci si lipsiti de midiulóce de intretienere.

IV.

Pentru patru stipendia din fundatiunea fericitului Constantinu Alutanu canduva canonicu lectoru la Capitululu metropolitanu greco-catolicu alu Albei-Iulie in Blasiu, si adeca: unulu de 60 fl. v. a. folositu de gimnasistulu Constantinu Jug'a si trei de cate 40 fl. v. a. folosite de gimnasistii absoluti: Vasiliu Bacila, Alesandru Lupanu si Nicolau Moldovanu, dechiarate de vacante.

Doritorii de a dobandí ver'unulu dintre aceste stipendia au se documenteze:

a) ca frecventéza vre un'a universitate, politechnica, academia séu vre un'a scóla publica, gimnasiale, reale, comerciale ori preparandiale s. c. l., cá ascultatori ordinari;

b) ca au portare morale buna, ca au fostu diligenti si au facutu progressu bunu in studia si ca suntu de religiunea greco-catolica.

c) ca suntu de nationalitate romani si consangeni cu piulu fundatoriu.

La casulu candu consangeni cualificati nu ar' recurge, stipendiale se voru conferí si la alti teneri romani gr. cat. cu portare laudavera, cari au facutu progressu eminentu in studia.

Cererile concursuali astfelu instruite se voru substerne pre terminulu prefiptu la subsemnatulu Consistoriu metropolitanu, aratandu de una data concurentii, ca la ce institutu de invetiamentu voiescu a-si continuá studiale in anulu scolasticu venitoriu 1875/6.

Datu Blasiu din siedinti'a consistoriale tienuta la 21/9 Augustu 1875.

Consistoriulu metropolitanu gr. cat. de Alb'a-Iuli'a si Fagarasiu.

Pretiurile piacei

in 20 Augustu 1875.

Masura	Specia fructeloru		Pretiulu fl.	cr.
Metreta austriaca=40 cope	Grau	fruntea	4	—
		midiulociu	3	80
		de diosu	3	64
	Méstecatu		3	—
	Secara	fromósa	2	20
		de midiulocu	2	8
	Ordiulu	frumosu	2	66
		de midiulocu	2	54
	Ovesulu	frumosu	1	74
		de midiulocu	1	66
	Porumbulu		3	20
	Meiu		4	—
	Hrisca		—	—
	Mazarea		3	40
	Lintea		5	34
	Faseolea		4	—
	Sementia de inu		8	—
	Cartofi		—	80
Pundu	Carne de vita		—	18
	„ de rimatoriu		—	28
	„ de berbece		—	14
Centulu	Sea de vita prospetu		20	—
	„ „ topita		—	—

Cursurile

la bursa in 1 Septembre 1875 stil nou.

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 27	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	8 „ 92	„ „
Augsburg	—	—	101 „ 85	„ „
Londonu	—	—	111 „ 70	„ „

Redactoru respundietoriu
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.